

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00- 72/17-34/
EPA 198 XXVI
Podgorica, 26. jul 2017. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Desete sjednice, održane 24. jula 2017. godine, podnosi Skupštini

I Z V J E Š T A J O RAZMATRANJU GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA NACIONALNOG MEHANIZMA ZA PREVENCIJU TORTURE ZA 2016. GODINU, koji je Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Odbor za ljudska prava i slobode na Desetoj sjednici, održanoj 24. jula 2017. godine, kao nadležni odbor, razmotrio je Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu, koji je u skladu sa članom 48 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 42/11 i 32/14) i Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka („Službeni list Crne Gore“- Međunarodni ugovori, broj 9/08) Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Nakon razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i veoma sadržajne rasprave Odbor **je jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu.
2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene nadležnim državnim organima: Ministarstvu pravde, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Upravi policije, Centru bezbjednosti Podgorica, Centru bezbjednosti Nikšić i Odjeljenju bezbjednosti Plužine, JU Specijalna bolnica za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru i Domu za stare „Bijelo Polje“, kao i prikazivanje u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu, ali i prethodnim godinama.
3. Skupština pozdravlja sveobuhvatan metodološki princip u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu koji se temelji na informacijama dobijenim u razgovorima sa upravom Zavoda za izvršenje krivičnih

sankcija, organizacionih jedinica Uprave policije i javnih ustanova koje je obišao NPM tim, zatečenom stanju prilikom obilaska prostorija, razgovoru sa zatečenim licima-zatvorenicima, službenicima, pacijentima i korisnicima, kao i uvidu u dokumentaciju i dostavljene podatke i činjenicu da je u radu primijenjena unaprijeđena metodologija rada koja se realizuje po sistemu podijeljenih uloga za sve članove NPM tima, kao i revidiranje kontrolnih lista i njihovo unapređenje sa pripremljenim upitnicima.

4. Prema godišnjem planu, u 2016. godini NPM je obavio 23 obilaska, od čega pet redovnih i 18 kontrolnih i svi, osim jednog bili su nenajavljeni. Redovnim obilascima obuhvaćeni su: centri bezbjednosti u Podgorici i Nikšiću, Odjeljenje bezbjednosti u Plužinama, Zdravstvena služba ZIKS-a i Zatvoreno odjeljenje Kazneno popravno doma. Kontrolnim obilascima obuhvaćeni su centri bezbjednosti u Beranama, Bijelom Polju, Baru, Budvi, Herceg Novom, Pljevljima i odjeljenja bezbjednosti u Kolašinu, Mojkovcu, Plavu, Rožajama, Cetinju, Danilovgradu, Ulcinju, Kotoru, Tivtu i Žabljaku, kao i javne ustanove Dom za stare "Bijelo Polje" i Specijalna bolnica za psihijatriju u Kotoru.
5. Skupština Crne Gore izražava zadovoljstvo saradnjom i partnerskim odnosom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nadležnih institucija u oblasti zaštite prava lica lišenih slobode, čemu svjedoči i činjenica da je tokom 2016. godine u 70% pritužbi upućenih Zaštitniku koje su se ticale prava lica lišenih slobode povreda otklonjena tokom trajanja postupka, što ukazuje da sistem funkcioniše. Koordinirane i kontinuirane aktivnosti nadležnih organa kroz partnerski odnos u ovoj oblasti doprinose poboljšanju položaja lica lišenih slobode i ostvarenom napretku koji je vidljiv, i konstatuje se da se u kontinuitetu ulažu naponi na ispunjenju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, CPT-a i nevladinog sektora, a zajednički cilj je da se iz godine u godinu još više napreduje i da se u potpunosti zadovolje standardi u ovoj oblasti.
6. Skupština pozdravlja izradu Izvještaja o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija od strane NPM-a zbog većeg broja pritužbi službenika Sektora obezbjeđenja i Sektora za tretman u kojima su se žalili na uslove rada i negodovali da su zapostavljeni i nejednako tretirani u odnosu na druge srodne službe, a zbog čega su se pritužbama obraćali Ministarstvu pravde kao nadležnom upravnom organu, pored drugog i u vezi loših uslova rada, a zbog čega je stanje nezadovoljstva kulminiralo štrajkom kako bi skrenuli pažnju na svoj nepovoljan položaj i pokušali da izdejtvuju poboljšanja u dijalogu sa nadležnima. S tim u vezi su definisali zahtjeve, ukazujući da je u Sektoru obezbjeđenja značajan broj nezadovoljnih službenika koji prilično dugo rade, a smjene su im na 12 časova, na nemogućnost korišćenja pauze, a zaposleni u osmatračnicama rade u veoma lošim materijalnim uslovima i ne mogu da zadovolje osnovne fiziološke potrebe. Službenici Sektora za tretman su ukazali da u nekim paviljonima i dalje ne postoje posebne prostorije u kojima treba da obavljaju tretmanske razgovore sa zatvorenicima, procjenu rizika i profilisanje. Ukazali su na loše uslove u kancelarijama u kojima rade i zastarjelu opremu. Takođe, istakli su nedovoljan broj obuka koje su veoma važne u ovom specifičnom poslu, u vezi sa čim je NPM, u postupku istraživanja, obavio razgovore sa predstavnicima Uprave ZIKS-a i zatražio informacije, obišao sve prostorije u kojima službenici obezbjeđenja i sektora za tretman obavljaju radne zadatke, obavio razgovore sa zatečenim službenim licima, prikupio podatke o brojnom stanju, sagledao materijalne i druge uslove, opremljenost, naoružanje, uniforme i sačinio foto elaborat, a tokom posjeta razgovarano je sa oko 80 službenika, zatečenim na radnim mjestima iz čega je, sagledavajući opštu

situaciju kod zaposlenih službenika u ova dva sektora, zaključeno da je opravdan utisak nezadovoljstva, apatije i pesimizma, da je očigledan sindrom sagorijevanja, kao i nedostatak inicijative i entuzijazma. A također da nedostaju osnovni uslovi za human boravak službenika obezbjeđenja u radnom prostoru.

Zbog svega navedenog Skupština smatra da se ne može očekivati zdrav i human zatvorski sistem ukoliko službenici obezbjeđenja i tretmana nemaju zadovoljavajuće i adekvatne uslove rada.

Skupština izražava zabrinutost što kod zaposlenih u ZIKS-u vlada apatija, smatrajući da, u praksi, javnost mnogo češće reaguje povodom mogućeg kršenja prava zatvorenika, dok se rijetko ukazuje na loš položaj zaposlenih u ZIKS-u, ali se nada da će u narednom periodu biti poboljšani uslovi njihovog rada, a naročito što su predstavnici

ZIKS-a obavijestili Skupštinu da, u cilju rešavanja ovog problema, sledeće godine planiraju povećanje broja službenika obezbjeđenja za 30 lica, dok su u toku oglasi za pojedina radna mjesta u službi tretmana i drugim službama ZIKS-a, a u vezi sa osmatračnicama informisali su da je završen tender i da se očekuje da će narednih dana u sedam osmatračnica u Podgorici i dvije u Bijelom Polju biti ispunjeni svi neophodni uslovi, kao i da je u toku tender za nabavku uniformi.

7. Imajući u vidu ocjene iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu da „Zatvorska zdravstvena služba i dalje nema dovoljno zaposlenih i generalno gledano, kvalitet joj je loš, većina pritužbi koje predaju pritvorena lica odnose se na tu oblast“, NPM je obavio dva tematska obilaska ZIKS-a i analizirao dostupnost sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite licima lišenim slobode i penološki tretman zatvorenika, što predstavlja novinu u odnosu na dosadašnji rad NPM-a, a osnovni cilj tematske posjete ZIKS-u bio je da se utvrdi period čekanja na pojedine zdravstvene specijalističke preglede koji se obavljaju van ZIKS-a i da se utvrdi da li se zatvorenici u pogledu dostupnosti dijagnostičkih, terapijskih, rehabilitacijskih usluga i pregleda kod ljekara specijalista tretiraju kao i ostali građani. Izvršen je uvid u listu sprovođenja i sprovedničku svesku koja predstavlja zbirni prikaz sprovođenja po danima i imenima lica koja su sprovedena tokom 2016. i, u odnosu na dostupnost zdravstvene zaštite NPM je ocijenio da pritužbe uglavnom nijesu utemeljene i da je licima lišenim slobode dostupna zdravstvena zaštita na jednakom nivou kao i svim građanima Crne Gore.

A povodom četiri preporuke Zaštitnika ZIKS-u radi daljeg unapređenja stanja:

- da se razmotri mogućnost upućivanja pacijenata na specijalističke preglede u obližnje zdravstvene ustanove primarnog i sekundarnog nivoa za dijagnostičke kategorije sa duže liste čekanja;
- da se razmotri mogućnost angažmana specijaliste fizikalne terapije kao spoljnog saradnika koji bi periodično obavljao preglede u ZIKS-u;
- da se popune upražnjena sistematizovana radna mjesta u Sprovedničkoj službi i
- da ova služba ažurno vodi dokumentaciju koja se odnosi na sprovođenje pritvorenih i zatvorenih lica,

predstavnici ZIKS-a su obavijestili Skupštinu da je u decembru 2016. godine ZIKS dobio rješenje o ispunjenosti uslova u pogledu prostora, kadra i opreme za pružanje zdravstvene zaštite iz oblasti opšte medicine i stomatološke zdravstvene zaštite i donijeto je Uputstvo o zdravstvenoj zaštiti zatvorenih i pritvorenih lica, kao i precizno utvrđen način korišćenja fiksacije zatvorenika. S tim u vezi, naglašeno je da su Strategijom za izvršenje krivičnih sankcija za period 2017-2021. definisane aktivnosti za realizaciju određenih problema, a Skupština zaključuje da će ZIKS i u narednom periodu biti otvoren za saradnju.

8. Nakon tematske posjete Zatvorenom odjeljenju Kazneno-popravnog doma Zaštitnik je preporučio Ministarstvu pravde da obezbijedi uslove za izvršavanje vaspitne mjere "upućivanje u ustanovu zatvorskog tipa". Tim povodom Skupština pozdravlja informaciju predstavnika ZIKS-a da se očekuje da će od 1. septembra 2017. maloljetnički zatvor sa svim pratećim sadržajima u potpunosti biti izdvojen završetkom izgradnje objekta koji je ZIKS finansirao uglavnom od sopstvenih sredstava. Takođe i rešavanje dugogodišnjeg problema koji se tiče smanjena prenaseljenosti i obezbijedenja odgovarajućeg prostora zatvorenicima, kao i nastojanja da adekvatno urede i prostor za zaposlene.
9. Skupština Crne Gore pohvaljuje aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije preduzete na poboljšanju uslova u prostorijama policije za zadržavanje lica lišenih slobode što je rezultiralo vidljivim napretkom.
Takođe, Skupština konstatuje da je Zaštitnik redovnim i kontrolnim posjetama utvrdio da su prostorije za zadržavanje upodobljene standardima CPT u pogledu površine i dimenzija u centrima bezbjednosti: Nikšić, Bijelo Polje, Berane i Odjeljenju bezbjednosti Danilovgrad, dok u centrima bezbjednosti: Bar, Budva, Pljevlja i Herceg Novi i ostalih 11 odjeljenja bezbjednosti prostorije za zadržavanje još uvijek nijesu upodobljene standardima CPT-a.
10. Skupština očekuje da će Ministarstvo unutrašnjih poslova- Uprava policije, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, intenzivirati aktivnosti na realizaciji date preporuke Zaštitnika. Imajući u vidu da se u tri organizacione jedinice mora obezbijediti izgradnja novih prostorija, Skupština preporučuje da se kao prelazno i privremeno rješenje razmotri mogućnost da se lica lišena slobode smještaju u najbliži centar bezbjednosti u susjednoj opštini koji je upodobljen standardima, jer je ocijenjeno da nije neophodno da svaka opština ima prostorije u skladu sa standardima, jer je Crna Gora prostorno mala, pa se lica lišena slobode mogu smjestiti i u najbliži centar bezbjednosti u susjednoj opštini koji je upodobljen standardima, u protivnom „torturom“ se može smatrati i zadržavanje lica lišenog slobode u neadekvatnoj prostoriji, iako se službenici prema njemu korektno odnose.
11. S obzirom da već duže vrijeme nije ispunjena preporuka Zaštitnika da se Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode („Službeni list CG”, broj 52/2012) upodobi sa standardima CPT-a, zbog čega je Zaštitnik u decembru 2016. godine podnio Inicijativu Ministarstvu unutrašnjih poslova, Skupština preporučuje Ministarstvu unutrašnjih poslova da sa dužnom pažnjom razmotri ovu Inicijativu i postupi po preporuci Zaštitnika, za šta je od predstavnika MUP-a izražena spremnost da se odmah započne sa realizacijom preporuke.
12. Skupština smatra da preporuke koje zahtijevaju manja novčana ulaganja, kao što su one koje se tiču obezbjeđivanja adekvatne rezolucije video kamera, postavljanja sijalica u svim prostorijama, uklanjanja neobilježenih predmeta iz prostorija za saslušanje treba što prije realizovati. Skupština zaključuje da bi prilikom donošenja budžeta za narednu godinu trebalo obezbijediti dovoljna sredstva za realizaciju finansijski zahtjevnijih preporuka.
13. Kontrolnim obilascima policijskih prostorija utvrđeno je da su uslovi generalno dobri, ali je u kancelarijama primijećen veliki broj nestandardnih i neoznačenih predmeta koji mogu biti upotrebljeni za nezakonito postupanje prema licima lišenim slobode. Stoga je

Zaštitnik preporučio Upravi policije - CB Podgorica da ukloni te predmete iz kancelarija u kojima se vrši saslušanje i da obezbijedi čuvanje oduzetih predmeta u posebno, zaključanoj prostoriji. Obaviještena da su od šest datih preporuka iz Izvještaja za 2015. godinu dvije ispunjene, dvije djelimično, dok dvije još nijesu realizovane, a jedna od njih je bila da se obezbijedi obrok „nešto jače od sendviča“ za lica lišena slobode koja su zadržana duže od 24 sata, što nije realizovao nijedan centar i odjeljenje bezbjednosti, Skupština ocjenjuje neophodnim iznalaženje načina za ispunjenje istih.

14. Kontrolnim obilaskom Doma starih u Bijelom Polju utvrđeno je da dvije preporuke za unapređenje uslova boravka starih lica nijesu realizovane, ali su korisnici pohvalili odnos službenika prema njima, a kontrolnom posjetom Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti utvrđeno je da pored određenih preporuka koje su realizovane ili djelimično realizovane, preporuke koje su se odnosile na procjenu opravdanosti prekomjerno dugog boravka pacijenata na socio-rehabilitacionom odjeljenju i na izmještanje sudskog odjeljenja još nijesu ispunjene.
15. Skupština ističe da je vidljiv napredak u ovoj oblasti i ohrabruje podatak da nijedno pritvoreno lice nije imalo primjedbi na rad službenika policije. A s obzirom da je veliki broj povratnika u zatvorima, više napora treba uložiti u individualne programe za svakog zatvorenika.
16. Skupština Crne Gore zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz prethodnih godišnjih izvještaja.
17. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
18. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Delegaciji Skupštine CG u PSSE i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je mr Mihailo Anđušić, član Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković